

Al XI-lea Congres Mondial al Asociației Internaționale de Știință Politică

— Moscova, 12—18 august 1979 —

Ampla manifestare științifică internațională care a avut loc la Moscova — cel de-al XI-lea Congres Mondial al Asociației Internaționale de Știință Politică — a reunit 1 600 de oameni de știință din 58 de țări. Desfășurat pentru prima oară într-o țară socialistă, Congresul a constituit cea mai largă și mai importantă — ca tematică — reuniune științifică organizată de Asociația Internațională de Știință Politică (AISP) până acum. Este suficient să mai amintim numărul mare al comunicărilor — 530 — și pe cel al participanților la discuții — 968 —, spre a conchide doar cu argumentele de ordin statistic în favoarea caracterizării de mai sus.

Dezbaterile Congresului au fost centrate pe trei mari teme: *Politica de pace, Dezvoltarea și schimbarea sistemelor politice, Acumularea de cunoștințe în domeniul științelor sociale*, temele secțiunilor principale, cărora li s-au adăugat 17 comitete de cercetare, 7 grupe de studiu și 38 de sesiuni speciale. Se poate afirma că, în esență, tematica Congresului a cuprins probleme majore, a căror semnificație politică a reținut atenția cercetătorilor preocupați de fundamentarea teoretică a acelor soluții care să fie bazate pe dialog, cooperare, înțelegere și să conducă la instaurarea unei păci trainice în lume. Dealtfel, una dintre trăsăturile cele mai pregnante ale Congresului a fost *caracterul politic* al lucrărilor, caracter care a oferit oamenilor de știință prezenți — reprezentanți ai principalelor orientări în politologia contemporană — să exprime pozițiile statelor în marile probleme ale vieții internaționale. Se cuvine subliniată, de asemenea, atmosfera de lucru, de dezbateri științifice, de dialog constructiv, cu argumente solide, fundamentate pe cercetări și analize ale fenomenelor politice. Nu au lipsit nici confruntările de idei și opiniile contradictorii care nu au afectat însă desfășurarea normală a Congresului.

Congresul a prilejuit afirmarea gândirii marxiste căreia i-au fost consacrate comunicări atât ale unor oameni de știință din țările socialiste, cit și din țări occidentale, iar interesul pentru aceasta a fost probat de participarea largă la lucrările grupului de studiu în care s-au dezbătut dezvoltarea științei marxiste.

Trebuie să subliniem de la început prezența activă în dezbateri a reprezentanților români, la toate temele incluse în program. Comunicările românești au cuprins în analize pertinente poziția Partidului Comunist Român, concepția președintelui Nicolae Ceaușescu, față de marile probleme ale contemporaneității, aspectele teoretice și practice ale operei de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate în România. Contribuțiile delegaților din țara noastră au fost apreciate de numeroși participanți la Congres, care au subliniat caracterul pozitiv al inițiativelor României pe plan internațional, justetea pozițiilor sale fundamentate pe o analiză științifică, obiectivă a realităților lumii în care trăim, profunda sa angajare față de cauza păcii și înțelegerii între popoare. Mai amintim că reprezentanți ai științei politologice românești au condus câteva dintre secțiunile Congresului: prof. univ. dr. Ioan Ceterchi, *Utilizarea cunoștințelor în științele sociale*, prof. univ. dr. Constantin Vlad, *Pacea și schimbarea ordinii mondiale*, prof. univ. dr. Ovidiu Trăsnea, *Valorile și normele politice ale lumii contemporane*.

Ne vom opri, în continuare, la câteva aspecte esențiale desprinse din lucrările Congresului, făcând mențiunea că ele nu au decit valoare de exemple, o cuprindere exhaustivă a notelor dominante fiind imposibilă în spațiul acestei relatări. Dealtfel, așa cum sublinia în cuvântul de închidere a lucrărilor președintele nou ales al Asociației, profesorul brazilian Cândido Mendes marele volum

de comunicări prezentate, ca și discuțiile desfășurate în cele șase zile de lucrări vor necesita un timp îndelungat de reflecție și studiu atent pentru a putea fi relevate toate aspectele noi, contribuțiile acestui forum științific la dezvoltarea științelor politice contemporane.

Problematica războiului și păcii a suscitat un viu interes atît în ceea ce privește definirea conceptelor ca atare, cît și în ceea ce privește modalitățile de preservare a păcii. Astfel, trecînd în revistă variatele definiții ale păcii, specialiștii olandezi Henk W. Houweling și Jan G. Siccamo au susținut necesitatea unei interpretări pozitive a conceptului de *pace* și nu doar ca o absență a războiului, idee îmbrățișată și de reprezentantul Vaticanului, Jean-Yves Calvez, potrivit opiniei căruia el implică o anumită ordine bazată pe adevăr, dreptate, solidaritate și libertate.

Caracterul profund nociv al teoriilor care susțin că menținerea păcii trebuie făcută pe calea armelor a fost subliniat de politologul norvegian Amalendu Guha, care a arătat că o pace bazată pe tensiune nu poate asigura progresul unei națiuni și că ea își află geneza în rivalitățile de putere, în „foamea teritorială” și „de surse de materii prime sau baze strategice”. Opinii contradictorii s-au înfruntat în sesiunea specială *Echilibrul de putere și integrarea ca modalitate de preservare a păcii*. Unii participanți au mers chiar pînă la afirmarea că modelul internațional bazat pe existența statelor naționale ar conduce la anarhie și ar constitui o sursă de conflicte (R. K. Ashley — S.U.A.), teză ce a trezit puternice reacții de opoziție. Un mare număr de participanți au pus în lumină caracterul profund negativ al unor asemenea teorii, incompatibilitatea lor cu aspirațiile de dezvoltare liberă și independentă a statelor, cu principiile unanim acceptate ale respectării independenței și suveranității internaționale, relevînd că tocmai negarea atributelor inalienabile ale statelor a constituit și constituie o sursă de conflict și tensiune în viața internațională.

O analiză, din perspectivă marxistă, a problemelor războiului și păcii a fost prezentată de prof. univ. Silviu Brucan, care a arătat că acumulările de armament nuclear au făcut ca rezolvarea pe calea războiului a unor țeluri politice să devină irațională în lumea contemporană. El a criticat acele instituții politice care mai operează cu concepte perimate, fără să țină seama de dezvoltarea tehnologiilor militare moderne și de implicațiile acestora în viața internațională. Au existat și opinii care au acordat valențe atît negative cît și pozitive menținerii echilibrului de putere.

O tematică larg dezbătută în timpul lucrărilor Congresului a fost aceea a cursei înar-

mărilor, multe analize fiind bazate pe modele matematice. Un asemenea model matematic al competiției între doi parteneri în domeniul cursei înarmărilor a fost prezentat de Steven J. Brams (S.U.A.), model care pleda pentru necesitatea unui acord de limitare a înarmărilor pentru a nu se ajunge la un punct de la care rezultatele nu pot fi decît negative. Alături de alți participanți, reprezentanții români au combătut cu fermitate teoriile avansate în favoarea cursei înarmărilor, relevînd că logica impune căutarea „echilibrului” nu prin escaladarea înarmărilor, ci pe calea reducerii armamentelor, prin trecerea la măsuri reale și efective de dezarmare. Ei au subliniat efectele benefice ale unor asemenea măsuri, ca cele propuse de România privind constituirea unui fond de dezvoltare din sursele ce ar rămîne în urma înghețării bugetelor militare ale statelor, în primul rînd ale statelor mari, la nivelurile actuale. Concepția președintelui Nicolae Ceaușescu privind problemele dezarmării concepție care preconizează trecerea la măsuri hotărîte de dezarmare, începînd cu dezarmarea nucleară, măsuri menite să ducă la rezolvarea, cu participarea tuturor statelor, a acestei probleme fundamentale, a fost prezentată de delegatul român, Ion Nicolae.

O pondere însemnată au avut-o debaterile conflictelor internaționale și investi-gării căilor de reglementare pe cale pașnică a acestora. Interesant de remarcat a fost luarea în considerare a naturii economice a conflictelor (Ausan Strange — Anglia), vîdînd o atitudine responsabilă din partea a numeroși oameni de știință preocupați să-și aducă contribuția la eliminarea surselor de încordare și conflicte care reprezintă un pericol la adresa păcii și securității internaționale.

Reflectînd preocupările constante ale României socialiste pentru eradicarea pe cale pașnică a tuturor conflictelor internaționale, prin negocieri directe între părțile interesate, comunicările și intervențiile reprezentanților țării noastre — cităm comunicarea *Rolul fără-riilor mijlocii în rezolvarea conflictelor dintre state: un punct de vedere românesc* a prof. univ. Mircea Malița — au pledat pentru eliminarea din viața internațională a soluțiilor militare, de forță sau amenințare cu forța, soluții care nu elimină cauzele conflictelor și mențin continuu pericolul recrudescenței acestora.

Între temele care s-au bucurat de o largă audiență în comitetele de cercetare consacrate *Aspectelor metodologice ale cercetării relațiilor est-vest* și *Factorilor și strategiilor coexistenței pașnice* s-au numărat și cele privind securitatea și cooperarea europeană. Într-un pertinent studiu — *Măsurarea distinderii în Europa* —, profesorul Dieter Rulof de la Universitatea din Zürich a făcut o analiză de conținut a

discursurilor rostite de șefii de delegații ai țărilor participante la CSCE în reuniunile general europene de la Helsinki și Belgrad. Concluzia optimistă a studiului a fost aceea că „destinderea în Europa este o realitate remarcabil de stabilă”, în pofida exagerării unor diferențe de opinii, cum ar fi acelea privind drepturile omului, care au avut un efect negativ asupra desfășurării reuniunii de la Belgrad. A trezit însă critici din partea unor participanți, inclusiv din țara noastră, părerea potrivit căreia coeziunea dintre țările socialiste participante la CSCE „ar fi slăbit” la reuniunea de la Belgrad, opinie invalidată de realitate, la modul absolut, și care mărturisea o „viziune de bloc”, nesocotind însăși hotărârea înscrisă în documentul final de la Helsinki privind participarea statelor la conferință „în calitate de state independente, suverane, în afara alianțelor”.

O comunicare ce a stîrnit vii discuții a fost susținută de Terrence Hopman de la Universitatea din Minnesota — *Destinderea și securitatea în Europa: negocierile de reducere a forțelor din Europa centrală*. Prelucrind un impresionant număr de date pe baza unui indicator matematic propriu, autorul a apreciat că perpetuarea lipsei de rezultate a negocierilor ar putea duce la reducerea destinderii și chiar la creșterea pericolului unor conflicte în Europa. Mai mulți participanți au criticat modalitatea selectării valorilor indicatorului — aceleași pentru inițiative de importanță diferită ale S.U.A. și U.R.S.S., de exemplu. Au existat și opinii potrivit cărora analizele matematice n-ar fi relevante pentru aprecierea cursului unor evenimente politice, opinii exagerate, intrucît utilizarea cercetării științifice pentru factorii de decizie politică a fost probată incontestabil.

O pledoarie pentru crearea și consolidarea unor „structuri cooperative în Europa” a fost făcută de Raimo Lintonen (Finlanda) în comunicarea *Destinderea, CSCE și rolul organizațiilor neguvernamentale: perspectiva unei țări mici*. Autorul a opinat că instituțiile neguvernamentale pot contribui la consolidarea destinderii și dezvoltarea cooperării într-o Europă „în care mai persistă structuri de putere, dar în care tensiunea în relațiile interstatuale este scăzută”.

Cercetătorul Leon Talpă, de la Institutul de științe politice și de studiere a problemei naționale, a făcut o analiză comparativă a celor patru faze de pînă acum ale Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa, demonstrînd necesitatea găsirii, prin eforturile conjugate ale teoreticienilor și practicienilor, a unor forme instituționale simple, suplă și cuprinzătoare, care să permită continuarea și intensificarea eforturilor menite să ducă la o securitate efectivă și o colaborare rodnică pe continent, permițînd tuturor statelor

participante să-și aducă contribuția la adoptarea și transpunerea în practică a unor măsuri corespunzătoare, într-un cadru instituțional bazat pe norme democratice.

Conceptul românesc de securitate europeană a fost analizat pe larg de prof. univ. dr. Constantin Vlad. Autorul a pus în evidență capacitatea sa de cuprindere a diferitelor componente ale securității aflate în strînsă interdependență: aspectele politice și cele militare; necesitatea unor măsuri concrete, eficiente de dezarmare și dezangajare militară, fără de care nu se poate vorbi de o securitate efectivă pe continent; unitatea celor zece principii ale relațiilor dintre statele europene; importanța normelor democratice de desfășurare a negocierilor general-europene, norme la instituirea cărora România și-a adus o contribuție substanțială. În aceeași secțiune, consacrată relațiilor est-vest, dr. Constantin Florea a vorbit despre necesitatea respectării stricte a principiilor fundamentale ale relațiilor dintre state, dr. Pavel Șofan despre relațiile dintre C.A.E.R. și Piața Comună, Ioan Murg despre participarea tuturor statelor la rezolvarea marilor probleme contemporane. În grupul de cercetare care s-a ocupat cu problemele lumii a treia, cercetătorul Ioan Mircea Pascu a vorbit despre politica de nealiniere ca factor de dezvoltare.

Un viu interes și discuții animate au suscitat problemele drepturilor omului. Relevînd marile deosebiri de păreri în privința definirii conceptului modern al drepturilor omului, Harold Berman, de la Universitatea Harvard, a pledat pentru aprecierea progreselor înregistrate în acest domeniu, plecîndu-se nu de la compararea situațiilor din diferite țări, ci de la luarea în considerare a realizărilor din fiecare țară în raport cu situațiile anterioare, eludîndu-se acuzațiile reciproce. Îmbunătățirea relațiilor reciproce, adîncirea înțelegerii, pot juca un rol însemnat în obținerea unor progrese în acest domeniu, a susținut autorul. Critici justificate a suscitat comunicarea lui Harold Berman pentru exacerbară rolului așa-numitelor „organizații internaționale” de genul „Amnesty International” și a unor persoane particulare care se erijază în „apărători” ai dreptului omului. Ca replică, participanții sovietici au arătat, de exemplu, că o însemnătate esențială o are nu numai proclamarea drepturilor omului, ci și asigurarea condițiilor materiale pentru fiecare cetățean, începînd cu o locuință corespunzătoare, un loc de muncă și posibilitatea participării la adoptarea legilor și conducerea societății.

O surprinzătoare opinie personală a cuprins comunicarea lui Jacques Freymond de la Institutul de înalte studii internaționale din Geneva, *Securitatea și drepturile omului înainte și după Helsinki*. Considerînd că există

o mare „confuzie” („drepturile omului” și „drepturile umanitare”), confuzie existentă și în Actul final de la Helsinki, el a susținut că, prin aceasta, documentul CSCE reprezintă un „factor destabilizator” în Europa. Părerea sa a fost combătută cu argumente peremptorii de numeroși participanți, între care și reprezentanți ai țării noastre, care au arătat însemnătatea istorică a Actului final de la Helsinki și a CSCE pentru îmbunătățirea climatului politic pe continentul european și dezvoltarea relațiilor general europene. Alte opinii ale autorului citat s-au remarcat prin obiectivitate: necesitatea încetării polemilor în privința drepturilor omului; utilitatea unor măsuri de sporire a încrederii între state în această privință; necesitatea definirii conceptului de drepturi ale omului și a cadrului politic în care acestea se cer respectate.

Manifestarea națiunii ca factor de progres în lumea contemporană, lupta pentru eliberare națională, libertate și independență, necesitatea asigurării și garantării egalității depline a naționalităților conlocuitoare, implicațiile politice, sociale și economice ale afirmării de sine stătătoare a popoarelor au constituit obiectul unor analize prezentate în grupul special de studiu *Politică și etnicitate*. Semnificativ pentru interesul de care s-au bucurat aceste probleme a fost faptul că ele au depășit „granițele” grupului de studiu amintit, fiind prezentate și în dezbaterile privind drepturile omului în contextul noului ordin internațional, drepturile fundamentale într-o ordine democratică, sociologia politică și ideologii, sisteme politice contemporane. Relevantă pentru orientarea de ansamblu a Congresului a fost lipsa unor atacuri împotriva națiunii, independenței și suveranității ce pot fi întâlnite în confruntările de idei pe plan mondial. Dimpotrivă, teoreticieni și cercetători, inclusiv din țări occidentale, au subliniat rolul pozitiv, constructiv pe care îl îndeplinește națiunea în epoca noastră, puterea de mobilizare și coeziune a sentimentului național, afirmarea etnicității ca factor de progres. Așa, de exemplu, profesorul Charles F. Doran (Canada) sublinia că, în condițiile contemporane, națiunea este o modalitate de conviețuire a colectivităților umane care face ca „fragmentarea socială” să nu degenereze în fărâmițarea forțelor interne. În același sens, Dov Ronen de la Universitatea Haward aprecia că funcțiile multiple ale națiunii îi dau o mare putere de atracție, iar cerința de autodeterminare și independență formulată de mișcările de eliberare din Africa, Asia și din alte părți ale lumii apare ca deplin justificată. Mai multe comunicări consacrate unificării Europei occidentale au pus accent pe ideea strinsei legături existente între procesul complex al integrării și realitatea existenței seculare a națiunilor pe continent. După

părerea lui Donald F. Puchala de la Universitatea Columbia (S.U.A.) de exemplu, deciziile naționale urmează să-și păstreze importanța primordială, iar guvernele naționale se vor manifesta mai departe ca principalii actori ai vieții internaționale. Aprecieri interesante sub raport teoretic au lansat mai mulți participanți: „mobilizarea etnică” — Eric Allardt (Finlanda); „diversitatea etnică” — ce implică pluralism și democrație — Dov Ronen; importanța dimensionării relației „politică-eticitate” — I. Ismagilova (U.R.S.S.); necesitatea fundamentării unei „bănci de termeni” privind etnicitatea — Fred D. Riggs (Hawai); semnificațiile termenului de „naționalitate conlocuitoare” în teoria și practica românească — Elena Florea (România); originalitatea rezolvării problemei naționale în România — Francisc Albert (România); statutul naționalităților în România — dr. Marin Nedelea (România).

În discuția secțiunii pe care a și condus-o, prof. univ. dr. Ovidiu Trănea a adus problema valorilor și normelor politice în lumea contemporană, insistând asupra criteriilor aprecierii faptelor politice în lumina concepției țării noastre asupra valorilor politice ale socialismului, precum și asupra raporturilor dintre fapte și valori în știința politică contemporană. El a pledat pentru statornicirea unor principii care să fundamenteze un „cod” de conduită prin respectarea căruia știința să fie pusă în slujba întregii omeniri. Conceptul de sistem politic și regim politic din perspectiva științei marxiste a fost analizat de prof. univ. dr. Marin Voiculescu care a prezentat concepția românească privind conținutul și dinamica sistemului politic în societatea socialistă multilateral dezvoltată și în perspectiva construirii comunismului. Problema valorilor autoconducerii în actualul stadiu de dezvoltare a României a fost tema comunicării susținută de prof. univ. dr. Vasile Nichita, iar structura, elementele și dinamica sistemului politic românesc au fost analizate de prof. univ. Hăgan Trofin. Valorile politice, esența și funcția lor socială a fost tema tratată în comunicarea prof. univ. dr. Nicolae Kallós. Iar Radu Florian a dezvoltat o serie de aspecte legate de nivelurile cunoașterii politice. Alte intervenții ale participanților din țara noastră s-au referit la relația dintre dezvoltarea economico-socială și afirmarea democrației — Ladislav Lörincz, la principalele caracteristici ale planificării în România — Floareș Alecu, la rolul culturii în cunoașterea politică — Nicolae Novac, la formarea și dezvoltarea conștiinței politice — Andrei Vela, la creșterea autonomiei organelor locale în sistemul politic din țara noastră — Petre Mălcomet. Una dintre cele trei mari secțiuni ale Congresului a fost consacrată acumulării de cunoștințe în știința politică. Aplicarea teoriei sis-

temelor în știința politică, de exemplu, s-a concentrat pe definirea conceptelor de bază, utilizarea pe domenii concrete, evidențierea avantajelor și dezavantajelor. Joseph Ben-šman (CUNY) a subliniat că nici unul dintre conceptele teoriei sistemelor nu poate fi utilizat ca atare în științele politice, ci trebuie redefinite în funcție de obiectul propriu al acestor științe, concepție la care au subscris și alți participanți (I. Teliakin — U.R.S.S., V. Dobroianov — Bulgaria). Aplicarea teoriei sistemelor la domeniile particulare ale științelor politice, a subliniat Richard S. Beal de la Universitatea Jawaharlal Nehru, implică o adevărată „operă de creație și inovație”. Iar Günther F. Schäfer (R.F.G.) a specificat că problema nu este una de ordin matematic sau cibernetic, ci una de concepție, de teorie generală.

Criticii tendințelor de sofisticare a instrumentelor teoriei sistemice au reprezentat două tendințe principale: una orientată spre empirism, stabilirea unor indicatori matematici; cea de-a doua, acordind o importanță primordială conceptualizării, definițiilor generale, modalităților globale. Din confruntările ex-

puse mai sus s-a desprins o concluzie ce exprimă corect, după părerea noastră și a celor mai mulți dintre participanți, necesitatea ca aplicarea metodologiilor moderne de cercetare să se soldeze cu rezultate aplicabile în sfera realităților politice și care să ducă la schimbări dorite.

Congresul a oferit posibilitatea unor antrenante discuții și în afara secțiunilor de lucru, stabilirii de contacte personale între oamenii de știință din diferite țări, cunoașterii reciproce a activității de cercetare și celei publicistice în domeniul științelor politice și sociale.

Prin atmosfera de lucru, dezbaterile sale incitante care au abordat probleme majore ale contemporaneității, prin caracterul său politic, prin nivelul înalt, științific, al comunicărilor prezentate, Congresul a reprezentat un eveniment important în viața științifică internațională, un prilej de dialog constructiv asupra fenomenelor politice și cercetărilor în acest domeniu, dialog în care reprezentanții științei politologice românești au venit cu o contribuție originală, ce a fost apreciată pozitiv de numeroși participanți.

Leon Talpa

Perfecționarea relațiilor interumane în colectivele de muncă industrială, în condițiile extinderii autoconducerii și autogestunii

— Dezbateri, Oradea, 1979 —

Între 30 iunie și 1 iulie 1979, s-au desfășurat la Oradea lucrările dezbaterii științifice cu tema *Perfecționarea relațiilor interumane în colectivele de muncă industrială în condițiile extinderii autoconducerii și autogestunii*. Dezbateri a fost organizată de Comitetul județean P.C.R.-Bihor împreună cu Secția de sociologie a Academiei de Științe Sociale și Politice și a Institutului de învățământ superior din localitate. Lucrările au reunit un număr mare de cercetători, cadre didactice din învățământul superior, activiști de partid

și de stat, cadre cu munci de răspundere din economie și administrație.

Dezbateri a fost inaugurată printr-o ședință plenară, în deschiderea căreia au luat cuvântul Gheorghe Blaj, prim-secretar al Comitetului județean P.C.R.-Bihor, care a prezentat principalele direcții în dezvoltarea economică și socială a județului Bihor, și Ștefan Szanto, secretar al Comitetului județean P.C.R.-Bihor, care a evidențiat mijloacele și metodele folosite de organizațiile de partid pentru dezvoltarea conștiinței socialiste

Dr. Ștefan Costea, consilier științific la Academia de Științe Sociale și Politice, s-a referit la locul pe care factorul uman îl are în dezvoltarea economică și socială a României socialiste în perioada actuală, iar dr. Liviu Moldovan, șeful secției propagandă a Comitetului județean P.C.R.-Bihor, a subliniat unele aspecte privind optimizarea relațiilor interumane, în condițiile promovării echității, a îmbinării intereselor personale cu cele sociale. Prof. dr. Teodor Pop și conf. dr. Ecaterina Deliman, de la Institutul de învățământ superior Oradea au arătat că relațiile interumane se nasc, în primul rând, în colectivul de muncă și că ele se generalizează; apoi, la nivelul colectivităților mai mari, sub forma climatului social, politic și moral.

În cadrul sedințelor pe secțiuni au fost dezbătute: *Democrație, participare, autoconducere*, în cadrul secției, întâia, unde s-au prezentat și discutat următoarele comunicări: prof. dr. Teodor Pop — Oradea, *Controlul social, factor de optimizare a raporturilor interpersonale din întreprinderea socialistă*; Crăciun Costin — Beiuș, *Rolul conducătorilor de partid în promovarea și dezvoltarea autoconducerii muncitorești*; Mihai Maghiar — Marghita, *Factorii economici, și sociali ai fluctuației forței de muncă feminine la Întreprinderea de confecții Marghita*; Teodor Ilea — Oradea, *Rolul conducătorului specialist și om politic în afirmarea autoconducerii muncitorești*. Comunicările cit și discuțiile au reliefat aspecte concrete de cercetare, asupra factorilor ce concurează la stabilizarea pe baze noi, democratice, a relațiilor de muncă în cadrul procesului de autoconducere. S-a subliniat rolul, din ce în ce mai important, pe care îl au organizațiile de partid în modelarea componentelor de participare la autoconducere, precum și funcția educativă pe care grupurile de conducere colectivă trebuie să o exercite asupra personalului organizațiilor ce le reprezintă.

Secțiunea a doua a reunit comunicările pe tema: *Perfecționarea relațiilor interumane în colectivele de muncă din industrie*. Aurica Broinaș — Oradea, a prezentat: *Opinii cu privire la metoda acțiunii secretarului de partid, președinte al Consiliului oamenilor muncii, și felul în care se reflectă munca acestuia în activitatea colectivului*; prof. dr. Teodor Pop, Ion Avram — Oradea, *Acțiunea unor factori obiectivi și subiectivi asupra relațiilor interpersonale din colectivele de muncă*; Ion-Andrei Popescu — București, *Determinanții relaționali ai satisfacției în muncă*; lector univ. Florian Filip și asist. univ. Gheorghe Olah — Oradea, *Stabilizarea forței de muncă și efectele ei asupra relațiilor interumane în cadrul întreprinderii „Înfrățirea” Oradea*; conf. dr. Nicolae Bujdoiu, asist. univ. Al.

Deniforescu, Ion Hudrea, Ion Cozac — Brașov, *Asimilarea cunoștințelor despre indicatorul economic „producție netă” în contextul relațiilor interpersonale din echipele de muncă industrială*; Grigore Lucuț — București, *Strategii de implementare a conducerii participative*; Angela Stan și Cornelia Tatu — Brașov, *Criterii psihosociologice de constituire a colectivelor studențești de cercetare în perspectiva integrării profesionale a absolvenților*; asist. univ. Gheorghe Olah — Oradea, *Cuantificarea muncii sociale, condiție a optimizării relațiilor interumane*; conf. dr. Ecaterina Deliman — Oradea, *Rolul formativ al locului de muncă și conștiința politică a femeii*. În cadrul celei de-a treia secțiuni, având tema: *Rolul educației în perfecționarea relațiilor interumane*, s-au discutat următoarele comunicări: prof. dr. Ovidiu Bădina — București, *Formarea omului nou al societății socialiste multilateral dezvoltate, obiectiv principal al programului ideologic al P.C.R.*; Dumitru Lupu — Aleșd, *Rolul factorului politic în procesul de optimizare a relațiilor interumane în colectivele de muncă din industrie*; Ioan Chira — Oradea, *Acțiunea culturală în sprijinul dezvoltării conștiinței socialiste și a ridicării calificării profesionale*; Oscar Hoffman, A. Firtuță, V. Efimov și S. Rașeev — București, *Revoluția științifică și tehnică și relațiile umane din colectivele industriale*; conf. dr. Ion Ciurea — Cluj-Napoca, *Unele aspecte ale cultivării creativității în condițiile apropiierii dintre munca fizică și cea intelectuală*; Otto Benkö — Timișoara, *Relațiile de muncă și formele de adresare*; Aurel Simuț — Oradea, *Rolul colectivitatii de muncă în procesul de integrare a tineretului*. Dezbaterile au evidențiat rolul formativ al vieții în colectiv, al relațiilor de muncă și umane, formele prin care viața de colectiv creează și ajustează oamenii.

În încheierea dezbaterilor a fost organizată o masă rotundă pe tema *Implicații pe care le are în viața socială autoconducerea și autogestionea*. La discuții au participat: prof. dr. Ovidiu Bădina, prof. dr. Teodor Pop, conf. dr. Ecaterina Deliman, lectori Petru Prunea și Cornelia Tatu, dr. Oscar Hoffman și cercetătorii Grigore Lucuț și Ion-Andrei Popescu. De la început s-au conturat două idei fundamentale: perfecționarea omului și perfecționarea relațiilor dintre oameni fac parte din același proces, în cadrul aceluiași etape istorice: autoconducerea și autogestionea sunt, de fapt, procese la baza cărora se află tot relațiile dintre oameni. În acest sens s-a reliefat faptul că autoconducerea este un act de conștiință colectivă, înaintată, fiind menită să formeze și să educe competente, în spiritul fundamentelor democratice pe care este clădită societatea noastră. Participanți.

la discuție au fost unanimi în a aprecia rolul deosebit de important pe care autoconducerea

il are — în prezent și în perspectivă — asupra dezvoltării sociale a țării noastre.

Ion Andrei Popescu

Cercetarea științifică a tineretului și practica socială

Simpozion, Oradea, 1979

În zilele de 15 și 16 iunie 1979 s-au desfășurat la Oradea lucrările simpozionului cu tema *Cercetarea științifică a tineretului și practica socială*, organizat de Centrul de cercetări pentru problemele tineretului — filiala Bihor, în colaborare cu Comitetul județean și municipal Oradea ale U.T.C.

La simpozion au participat cercetători, cadre didactice, activiști de partid și de stat, numeroși sociologi practicieni din diverse zone ale țării, studenți și elevi cu preocupări în domeniul cercetării sociale a tineretului. Lucrările s-au desfășurat inițial în plen și apoi în cadrul a două secțiuni: *Integrarea socio-profesională a tineretului*; *Dimensiuni ale conștiinței socialiste a tineretului*. Reeducarea și reintegrarea tinerilor care au săvârșit abateri de la normele socialiste.

Lucrările sesiunii plenare au fost deschise de președintele Filialei Oradea a Centrului de cercetări pentru problemele tineretului, Ioan Bondar, prim-secretar al Comitetului municipal Oradea al U.T.C., care s-a referit la importanța temei dezbătute, în raport cu atenția deosebită pe care partidul și statul nostru o acordă problemelor tineretului și abordării științifice a acestora, griji pentru formarea unui tineret revoluționar, puternic implicat în opera de făurire a societății socialiste.

Prezentind comunicarea *Locul și rolul tineretului în dinamica dezvoltării sociale*, Petre Datculescu, de la Centrul de cercetări pentru problemele tineretului — București, a evidențiat, din perspectivă istorică, evoluția unor procese și factori determinanți care au influențat statutul și rolul tineretului în ultimul deceniu, oprindu-se în special asupra omogenizării sociale a tineretului și a tendințelor acestui proces social.

Tot în cadrul sesiunii plenare, prof. dr. Petru Pânzaru (Academia „Ștefan Gheorghiu”) a prezentat comunicarea *Pentru elaborarea unui model dinamice, prospector al conștiinței socialiste a tineretului*, în care s-a oprit asupra problemei „conștiinței socialiste de la o generație la alta”, evidențiind câteva limite ale cercetării actuale asupra tineretului: absența

preocupărilor pentru comportamentul anului 2000; frecvența tratării în mod abstract a unor situații, probleme și realități; lipsa preocupărilor pentru abordarea raporturilor dintre existența socială concretă și modificările lente din conștiință, în special cele legate de concepțiile contrare societății noastre etc. Aceste limite se cer depășite, deoarece este necesar să se poată face distincția dintre acțiunea și interacțiunea a diferiți factori educativi și efectul asupra comportamentului între scopul educației și rezultate.

Prof. dr. Ovidiu Bădina s-a referit, în comunicarea *Cercetarea științifică a problemelor tineretului și eficiența sa practică*, la necesitatea abordării corecte a problemelor sociale, care impune în primul rând capacitatea de a privi critic realitatea în vederea perfecționării instituțiilor și relațiilor instituționale. Cercetarea științifică a tineretului înseamnă analiza tineretului așa cum este el, în tot ce are specific, impunându-se înlocuirea schemelor și sabloanelor depășite, întrucât a-i modela pe tineri după chipul și asemănarea adulților poate constitui în anumite condiții o adevărată dramă. Comunicarea a evidențiat faptul că raportul cercetător-beneficiar trebuie să se caracterizeze prin cooperare, dar și prin autonomie în cadrul unor competențe clare, bazate pe cunoaștere, respect și încredere reciprocă, și pe înțelegerea profundă a faptului că cercetarea științifică nu este un apendice al acțiunii practice.

Ultima comunicare prezentată în plen, *Unitatea și diversitatea în acțiuni față de valorile moral-politice la unele categorii de tineri*, a aparținut lector univ. Florian Filip și Ioan Bondar din partea Filialei Bihor a Centrului de cercetare pentru problemele tineretului și a prezentat rezultatele unei investigații asupra ierarhiei trăsăturilor morale în sistemul de valori al tinerilor, apreciind că în ansamblu trăsăturile morale pozitive ocupă un loc de frunte.

În continuare, lucrările simpozionului s-au desfășurat pe secții. Cele din prima secție s-au referit la unele cercetări concrete asupra pro-

cesului integrării socioprofesionale a tinerilor. Prima comunicare, *O schemă conceptuală pentru analiza comportamentelor deviate la integrarea proiectanților cu studii superioare în organizațiile de proiectare* (Alin Teodorescu, Dorel Abraham și Călin Anastasiu, Laboratorul de sociologie I.P.C.T. — București) a constituit o trecere critică în revistă a contribuției sociologilor români asupra conținutului conceptului de integrare. Sustinând comunicarea *Primirea noilor încadrați, factor al slăbirii tinerilor în unitățile miniere*, Pop Adrian și Ion Uifăleanu au prezentat datele unei cercetări concrete desfășurate asupra procesului de integrare a noilor mineri, evidențiind, în principal, rolul organizațiilor U.T.C. în stimularea acestui proces. Prof. Aurel Simuț din Oradea a prezentat, în comunicare, *Școala și familia — factor de bază în realizarea integrării tineretului în muncă*, rezultatele unei cercetări concrete, pe bază de chestionar, asupra elevilor, subliniind importanța influențării procesului integrării de către idealul de viață, rolul școlii în structurarea valorilor pozitive, precum și necesitatea promovării unor modele de autoinstruire și a unor acțiuni de „educare a educatorilor”. În comunicarea *Orientarea profesională și integrarea tinerilor în sistemul de pregătire profesională a tinerilor lucrători și Adaptarea social-profesională a tinerilor lucrători*, lector univ. Petru Prunea (Institutul Politehnic Cluj-Napoca) a prezentat locul și rolul orientării profesionale care precede integrarea și s-a referit la necesitatea educației tinerilor. În comunicarea *Idealul moral și integrarea socială a tinerilor*, Florian Popa (D. P. M. — București) a stabilit coordonatele dimensiunii axiologice și etice asupra integrării sociale a tinerilor, evidențiind importanța idealului moral ca mod de participare, grad de angajare și de responsabilitate al tinerului și a arătat necesitatea unei abordări de pe poziții noi a modalităților individuale de structurare și asimilare a valorilor eticii și echității socialiste.

Printre alte comunicări ale secțiunii întâia s-au numărat: *Considerații pe marginea unor factori perturbatori ai integrării socioprofesionale a tineretului universitar* (Ion Ciurea — Cluj-Napoca); *Șantierul de muncă patriotică — școala comunistă de educare prin muncă și pentru muncă a tineretului* (student Teodor Tipa); *Dialectica procesului integrativ cu reflexii speciale la tineret* (Surdă Emil — Timiș); *Aspecte ale fluctuației forței de muncă tinere în construcții* (Ladislau Prohammer — Oradea); *Educarea tineretului în vederea integrării socioprofesionale în sectorul construcțiilor* (Elena Macavei — Sibiu); *Structuri obiective și coordonate subiective ale integrării sociologului practician în întreprindere* (Dălea Rodica,

Szilagy — Georgina — Oradea și Vasile Burtea — Brașov); *Praxiologia în sprijinul acțiunii de integrare socioprofesionale a tineretului* (Vasile Porțeanu — Timiș); *Integrarea și participarea. Resurse calitative de muncă* (Mihai Dumitru — Brazi).

Lucrările celei de-a doua secțiuni — *Dimensiuni ale conștiinței socialiste a tineretului. Reeducarea și reintegrarea tinerilor care au săvârșit abateri de la normele sociale* — au inclus mai multe dezbateri și comunicări, evidențiind rolul normelor și valorilor sociale în procesul socializării tinerilor. Dintre acestea s-au evidențiat: *Înșușirea normelor și valorilor sociale în procesul resocializării* (Septimiu Chelcea și Ana Bălăș — Academia „Ștefan Gheorghiu”); *Socializarea tineretului pentru muncă în familiile rurale-tradiționale* (Gheorghe Gordoș — Cluj-Napoca); *Munca, creștere de valori morale și factor al dezvoltării conștiinței socialiste* (Paul Șlipurel — Piatra Neamț); *Autoconducerea — expresie a democrației muncitorești* (eleva Florea Popa — Oradea); *Unele aspecte privind procesul de reintegrare socială a tinerilor care au fost eliberați din grupurile școlare speciale în 1977, stabiliți în municipiul Oradea* (Bănu Ioan și Adrian Tulbure — Bihor); *Tineretul, matematica și exigențele gândirii raționaliste* (Ignat Moise — Cluj-Napoca); *Analiza delinvenței juvenile, metodele folosite de filiala Iași în cercetarea delinvenței juvenile* (Constantin Lămurăanu și Georgescu-Ialomița); *Preferințele literare ale adolescenților cu tulburări de comportament și funcțiile lecturii în procesul socializării* (Dordea Livia — Dolj); *Dimensiuni ale conștiinței socialiste a tineretului* (Panait Marinela — Piatra Neamț); *Dimensiuni și corelații ale pregătirii studenților pentru muncă și viață* (Iuliana Lietschel și Stănuț Năusica — Sibiu); *Necesitatea unor modificări radicale în legislația țării, în concordanță cu evoluția generală a societății* (Delia Sterejean — Oradea).

Comunicările prezentate au demonstrat în mare parte preocuparea autorilor pentru o abordare creatoare, originală a temelor supuse dezbaterii. S-a remarcat, totuși, că unele comunicări nu au reușit să depășească stadiul atins în cercetarea socială asupra integrării socioprofesionale a tineretului și a conștiinței socialiste a tineretului. Cercetările concrete efectuate de unii autori și-au dovedit eficiența prin rezultatele practice și soluțiile de perfecționare a mecanismelor sociale. Din acest punct de vedere, o concluzie a acestui simpozion a constat în ideea că se impune mai mult curaj în conceperea și abordarea realității studiate, în stabilirea ipotezelor și obiectivelor, în tratarea cu mai multă îndrăzneală și spirit inovator a problemelor tineretului.

Florian Popa-Mieșan

Coordonate ale educării tineretului în spiritul umanismului revoluționar

— Dezbateri științifice, Tirgu Mureș —

Comitetul județean Mureș al U.T.C. în colaborare cu Centrul de cercetări pentru problemele tineretului și Centrul de științe sociale din Tirgu Mureș al Academiei de Științe Sociale și Politice a organizat, în zilele de 7-8 septembrie 1979, o dezbateri științifică cu tema: *Coordonate ale educării tineretului în spiritul umanismului revoluționar*.

Înscrind-se în ansamblul manifestărilor organizate în împlinirea celui de-al XII-lea Congres al P.C.R., dezbateri s-a axat pe abordarea unor probleme teoretice, metodologice și practice privind: a, însușirea și aplicarea în viață de către tineri a principiilor și normelor muncii și vieții comunistilor, ale eticii și echității socialiste; b, rolul, locul și funcțiile socializării politice a tinerii generații; c, tineretul și sistemul de norme și valori sociale; d, criteriile și tehnici științifice de evaluare a comportamentului social al tineretului.

La lucrările dezbaterii au participat un mare număr de cadre didactice, cercetători din domeniul sociologiei, filozofiei, psihologiei, din București, Cluj-Napoca, Iași, Tirgu Mureș, Sibiu, Brașov, Galați, precum și activiști de partid și ai U.T.C. din județul Mureș.

Desfășurându-se în ședință plenară și în cadrul unor secțiuni, dezbateri a prilejuit un amplu și substanțial schimb de idei și experiență practică privind problematica vastă a educării și formării tinerii generații în spiritul valorilor și normelor umanismului socialist.

De un interes unanim s-a bucurat comunicarea intitulată *Contribuția creatoare a P.C.R. la dezvoltarea teoriei și practicei revoluționare, a umanismului socialist*, prezentată de Nicolae Lobonțiu, secretar al Comitetului județean Mureș al P.C.R., care a analizat, pe larg, aportul creator al partidului nostru, al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la îmbogățirea și dezvoltarea teoriei și practicei umanismului revoluționar. În comunicare a fost reliefat și demonstrat cu argumente practice caracterul profund militant, revoluționar al umanismului promovat de partidul nostru, evidențindu-se superioritatea acestuia prin: a, considerarea concret-istorică a condiției umane; b, depășirea caracterului contemplativ al concepției antropologice; c, multilateralitatea

personalității umane; d, integralitatea sa (un umanism pentru toți, implicând echitatea socială); e, caracterul său teoretic și practic în același timp.

Subliniind importanța majoră a valorilor și normelor politice în procesul de educare și formare a omului nou, dr. Ștefan Costea, consilier științific al Secției de sociologie a Academiei de Științe Sociale și Politice, în comunicarea *Valori, norme politice și educație politică*, a evidențiat rolul deosebit de important ce revine valorilor și normelor politice care exprimă, profund, modul de manifestare a omului în societate, modul de exercitare a drepturilor și libertăților democratice, valorile și normele politice, educația politică socialistă fiind consacrate unei finalități unice, profund umaniste, realizarea multilaterală a personalității, afirmarea nestingherită a demnității și libertății omului.

În comunicarea intitulată *Modelul „omului nou” în perspectiva afirmării umanismului revoluționar*, prof. univ. dr. Alexandru Boboc (Universitatea din București) a făcut o analiză profundă a elementelor ce structurează modelul teoretic (etic, axiologic, filozofic, antropologic, sociologic etc.) și conținutul practic al conceptului de om nou. Insistând asupra valorilor ce definesc trăsăturile omului nou, autorul a remarcat faptul că întreaga atitudine a individului, comportamentul său pot fi raportate la o tablă de valori în funcție de care poate fi evaluată obiectivarea cerințelor axiologice devenite norme sociale. Nota esențială a întregului sistem de valori în care și prin care se împlinește umanismul revoluționar se traduce în instituirea, ca țel și scop final, a omului ca valoare supremă.

Ideea necesității corelării dialectice a determinantelor materiale și spirituale în procesul formării omului nou a fost analizată și în comunicarea *Exigențele umanismului revoluționar și socializarea politică tineretului*, susținută de prof. univ. dr. Petru Pânzaru (Academia „Ștefan Gheorghiu”). Pornind de la premisa conceperii omului ca o unitate complexă biopsihosocială, autorul a evidențiat caracteristicile definitorii ale procesului de socializare politică a tinerii generații și a surprins, în mod concret, mecanismul procesului de socializare politică, corelațiile multiple ce se stabilesc între pluralitatea

componentelor educației tineretului în spiritul sistemului de norme și valori caracteristic umanismului revoluționar.

Determinanta esențială a existenței umane, condiție fundamentală a procesului de formare a personalității multilaterale a omului — munca —, se instituie ca o valoare centrală a socializării și educației tinerei generații. La locul și rolul educației prin muncă și pentru muncă, la problemele generate de integrarea socială a tineretului s-a referit, în comunicarea *Probleme teoretice referitoare la educarea tinerei generații în spiritul concepției umanismului revoluționar*, prof. univ. dr. Ovidiu Bădina (Academia „Ștefan Gheorghiu”). El a subliniat faptul că multitudinea factorilor care intervin în procesul educațional, activitatea productivă, munca, prezintă cele mai fertile și durabile potențe educative care concură, în măsură hotărâtoare, la formarea multilaterală a tineretului, la cultivarea unei gândiri și atitudini umanist-revoluționare.

Pe o linie similară de abordare s-a înscris și comunicarea *Conceptia P. C. R. cu privire la educarea tineretului în spiritul umanismului revoluționar* prezentată de prof. univ. dr. Vasile Rus, directorul Centrului de științe sociale din Tirgu Mureș, care a avut în vedere elementele definitorii ale concepției și practicilor umanist-revoluționare a partidului nostru în procesul de educare a tinerei generații, accentuând asupra valențelor formativ-modelatoare ale educației prin muncă.

În cadrul secțiunilor au fost prezentate o gamă largă de probleme privind conținutul umanismului revoluționar și căile de sporire a eficienței educării și formării tineretului în concordanță cu valorile, normele și principiile codului etic. Numeroase comunicări și intervenții au dezbătut probleme legate de formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste, atitudinea tineretului față de sistemul de norme și valori sociale, remarcându-se atât realizările pozitive, cât și factorii care mai frânează încă afirmarea posibilităților existente în acest domeniu (Nicolae Herdean, Ioan Jude, Lăzăr Alexandru, Valeriu Nitu — Tirgu Mureș). *Educația ateist-științifică, formarea concepției materialist-dialectice și istorice a tineretului* a constituit obiectul de referință a unor comunicări care au subliniat caracterul profund umanist al acestui proces (Elena Gurghian — Tirgu Mureș). O parte importantă din comunicări și intervenții s-a axat pe integrarea socioculturală a tineretului (Vasile Miftode — Iași; Gheorghe Andreicuț, Ioan

Nicola, Ioan Dumăreanu, Pompei Belciug — Tirgu Mureș, Alexandru Singer și Nicolae Radu — București). Un interes deosebit au prezentat și comunicările care au avut ca scop analiza rolului educației al muncii (Bitsay Maria-Susana, Otilia Boitan, Marius Ștefănescu, Lucian Chiriac — Tirgu Mureș; Vasiliu Florica — Sibiu). Considerăm, de asemenea, că a fost utilă analiza privind indicii, indicatorii și criteriile de evaluare și diagnostic a comportamentului politic al tineretului (Melania Bortun, Dumitru Bortun, Dorin Bocu — Brașov) și aspectele metodologice privind prognoza comportamentului și strategia de viață a tineretului (Doina Buruiană — București; Paul Păcuraru — Galați; Vécsei Carol — Tirgu Mureș). Interesantelor considerații teoretico-metodologice li s-au adăugat experiențele obținute de colectivele de tineri în procesul de educare și socializare, prezentate de activiști ai organelor și organizațiilor de tineret (Gheorghe Șuteică, Jakob Károly, Traian Harpa, Aurica Moldovan, Marieta Dobrin — Tirgu Mureș).

Dezbaterea științifică a continuat în ziua de 8 septembrie la Reghin, cu simpozionul pe tema *Cât și modalități de organizare a unor colective de tineri care trăiesc și muncesc în chip comunist*, în cadrul cărui s-au avut în vedere aspecte legate de: a, criterii și tehnici de evaluare a comportamentului de grup; indici și indicatori de măsurare; b, tehnici de realizare a diagnosticului comportamentului individual și de grup; c, criterii și forme de constituire a colectivelor de tineri; d, modalități de promovare și extindere a experienței pozitive; e, forme de cooperare în procesul de constituire și întărire a acestor colective. La simpozion a fost prezentată experiența colectivului de tineri de la secția de scolarie a I. M. „Republica” din orașul Reghin (Cornel Maier, Grama Aurel, Traian Harpa). În intervențiile participanților la simpozion au fost abordate probleme legate de modalitățile de întărire a unor asemenea colective de tineri și, mai cu seamă, formele optime de extindere, comunicare și generalizare a exemplului pe care-l oferă.

În încheiere, putem aprecia că atât dezbaterea propriu-zisă, cât și simpozionul, care au intrunit în mare majoritate tineri din toate domeniile vieții economico-sociale, au constituit o contribuție teoretico-metodologică și practică la amplul și complexul proces de educare și formare a tinerei generații în spiritul umanismului revoluționar.

Florin Ciotea, Pompei Belciug
Centrul de științe sociale — Tg. Mureș

Primul colocviu de demografie pe zona geografică Muntenia

Slobozia, 7—8 septembrie 1979

În zilele de 7—8 septembrie 1979, municipiul Slobozia a fost gazda primului colocviu de demografie pe zona geografică Muntenia, cu tema *Interdependența dintre mobilitatea teritorială a populației și fenomenele demografice*, organizat de Comisia Națională de Demografie în colaborare cu Comisia de Demografie a județului Ialomița.

Acest colocviu, dedicat celui de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român și împlinirii a 5 ani de la Conferința Mondială a Populației (București, 1974), a fost ultimul din seria manifestărilor științifice consacrat analizei fenomenelor sociodemografice recente, circumscrise marilor zone geografice ale țării.

Lucrările colocviului au prilejuit un număr mare de referate în ședința plenară (zece) și cîte 35 de comunicări în cele două secțiuni. Ședința plenară a fost deschisă de președintele Comisiei de Demografie a județului Ialomița, Anghel Voileanu, care a prezentat pe larg principalele caracteristici economice, sociale și demografice ale județului-gazdă, reliefind particularitățile mobilității populației din Bărăgan, în corelație cu dezvoltarea industrială susținută a regiunii. Președinta Comisiei Naționale de Demografie, dr. Olimpia Solomonescu, a relevat importanța cercetării pentru elaborarea și aplicarea politicii demografice naționale și regionale, subliniind necesitatea continuării eforturilor de organizare a dezbaterilor științifice asupra problemelor populației, aflate într-o continuă diversificare. În continuare, dr. Vladimir Trebici a prezentat un referat asupra raportului dintre *Mobilitatea teritorială a populației și dinamica demografică*. În acest context s-a subliniat necesitatea adîncirii studiilor demografice, în sensul depășirii demersului clasic, macrostatistic, necesar și acesta, dar insuficient în condițiile actualei evoluții a proceselor care privesc populația.

Un alt referat teoretic bine primit de audiență a fost prezentat de I. Păcuraru, care a prezentat trăsăturile caracteristice ale mobilității teritoriale a populației ocupate și a resurselor de muncă. În interesanta lor intervenție, E. Mesaroș și I. M. Copil au insistat asupra consecințelor sociodemografice ale migrației, în special ale celei rural-urbane, susținînd în mod argumentat — pe baza unor date reușite din anchete pe eșantioane semnificative — existența unui model

particular de comportament demografic a populației migrante. Particularităților mobilității spațiale a populației în zona Muntenia le-au fost dedicate trei referate elaborate de către colective de cercetători, economiști, medici și cadre de conducere, fiecare dintre ele abordînd unul sau altul din aspectele concrete ale acestora (I. M. Copil, I. Păcuraru, P. Mureșan, F. Dumitru etc.). Referatul prezentat de dr. V. Ghețan, remarcabil sub aspect tehnic și metodologic, intitulat *Reflecții asupra evoluției natalității pe medii sociale în cadrul omogenizării proceselor demografice*, a atras atenția auditoriului prin precizia și coerența logică a considerațiilor asupra subiectului tratat.

Secțiunea I, consacrată *Miscării teritoriale a populației și dinamicii demografice*, condusă cu competență și spirit științific de dr. Vladimir Trebici, a concentrat dezbaterile asupra raporturilor dintre componentele mișcării naturale (natalitate, mortalitate, spor natural) și mobilitatea teritorială, atît la nivel zonal, cit și local. Au fost prezentate lucrări în care s-au analizat fenomenele demografice diferențiale, pe grupuri de populație stabilă și migrantă, scoțîndu-se astfel în evidență existența unor reale particularități ale comportamentelor sociodemografice adoptate de populațiile migrante față de populațiile stabile în teritoriu (fie în urban, fie în rural): astfel natalitatea este mai scăzută la populația rurală migrantă în urban (N. Marcel). În paralel, s-a relevat că zona geografică Muntenia nu este omogenă sub aspectul proceselor demografice: migrația spre urban este direcționată într-o proporție însemnată spre județele limitrofe (Ilfov, Constanța, municipiul București), dezvoltarea industrială nereușind să absoarbă surplusul de forță de muncă, realmente considerabil în această zonă (I. Bostan, N. Marcel, C. Șt. Radu, V. Dinu etc.). O comunicare interesantă a fost consacrată problemelor care apar în zona Deltei Dunării, unde migrația populației conduce la depopulare și îmbătrînire într-un ritm îngrijorător (L. Vasilescu, C. Vasilescu, R. Georgescu).

În secțiunea a doua, axată pe *Mobilitatea teritorială a resurselor de muncă și a populației active*, condusă de I. Păcuraru, dezbaterile au vizat aspectele economice și sociale ale mobilității teritoriale a forței de muncă. S-a relevat, astfel, că unele fenomene

demografice trecute (dezechilibre spațiale, concentrări rurale etc.) au o „inertie” care influențează mărimea și calitatea resurselor de muncă actuale (I. Păcuraru); în același sens, unele încercări metodologice (arh. Dan Stoica, Vl. Dumitriu etc.) au atras atenția asupra necesității considerării unor perioade lungi de timp la elaborarea prognozelor demografice sau a proiectelor de localități. Efectele migrației asupra îmbătrânirii, feminizării

și micșorării resurselor de muncă agricolă au fost analizate în câteva reușite studii de caz (comuna Cosimbești, jud. Ialomița, comuna Trăianu, jud. Brăila).

Această secțiune a prilejuit și un viu schimb de opinii asupra mișcărilor pendulatorii ale forței de muncă tinere și mature, calificate și necalificate, feminine și masculine (A. Lisievici, I. Olteanu etc.).

Primul colocviu de demografie pe zona Muntenia a avut, între altele, și un caracter recapitulativ, el încheind ciclul colocviilor regionale și pregătind astfel anunțul colocviu național. Acest fapt a fost subliniat în încheierea lucrărilor de către I. M. Copil și Vl. Trebici, precizându-se că există toate premisele pentru a se putea aștepta un progres metodologic, teoretic și practic ca urmare a organizării ciclului amintit.

Într-adevăr, toate colocviile regionale organizate până acum s-au bucurat de o largă participare, atrăgând specialiști din cele mai diverse discipline și activități (medici, economiști, geografi, istorici, demografi, arhitecți, cadre de decizie etc.) și prilejuind dezbateri calificate asupra tuturor aspectelor macro ale evoluției și structurii populației din România. Ceea ce s-a putut constata cu această ocazie a fost faptul că există un grup numeros de specialiști pregătiți corespunzător pentru a înțelege și aplica cerințele analizei demografice, lucru cu atât mai îmbucurător cu cât o catedră propriu-zisă de demografie nu există în țară.

Din punct de vedere metodologic, tipul dominant de analiză întâlnit la aceste colocvii este cel statistic, aplicat de către economiști sau în sens economic. Aceasta vine în întâmpinarea nevoilor actuale la nivel național și local, în special în domeniul evaluării forței

de muncă și a resurselor de populație activă pe de-o parte, iar pe de altă parte, constituie o bază precisă pentru studiul și prognoza mișcării naturale a populației. Este vizibilă însă o anumită ruptură între descrierea macrostatistică și explicația oferită pentru justificarea existenței unor structuri supuse analizei. Considerăm că una din punctele de legătură dintre descriere, efectuată astăzi la un nivel ridicat, și explicație, aflată încă într-o fază de ipoteze în demografia românească, trebuie construită cu ajutorul sociologiei. Este necesară o implicare mai accentuată a sociologilor în proiectarea și interpretarea anchetelor demografice; este, de asemenea, necesară o verificare mai bună a rezultatelor de tip demografic obținute din anchetele sociologice. Astfel s-ar crea posibilități crescute pentru a explica satisfăcător diferențele dintre modelele de fertilitate ale populației migrante și stabile, raportul dintre mobilitatea teritorială și cea socială, precum și alte relații dintre fenomenele sociale și demografice care scapă în mod normal analizelor statistice clasice. Creșterea interesului reciproc dintre sociologie și demografie ar contribui astfel la perfecționarea politicii demografice naționale și zonale, la dezvoltarea metodologică și teoretică a ambelor discipline.

Alin Teodorescu, Călin Anastasiu